

Syjonizm - termin wprowadzony w 1890 roku przez Natana Birnbauma, który głosił odrodzenie narodu żydowskiego w jego ojczyźnie - państwie [Izrael](#) . Teoretykiem syjonizmu i założycielem w roku 1897 Światowej Organizacji Syjonistycznej (World Zionist Organization, WZO) był żydowski pisarz i publicysta z Węgier, Theodor Herzl. Syjonizm jest określoną koncepcją narodową i zarazem ruchem politycznym związanym z dążeniem Żydów do powrotu do Ziemi Obiecanej - do Palestyny i na świętą górę Syjon, skąd po 135 r. n.e. zostali oni wypędzeni. Syjonizm jest ideologią o zabarwieniu rasistowskim, ponieważ opiera się na koncepcji narodu wybranego i na wyższości judaizmu, narodowego systemu religijnego, definiującego rasowo-etniczną odrębność Żydów.

Geopolitycznym składnikiem syjonizmu była ogłoszona w 1917 roku deklaracja lorda Balfoura zapewniająca poparcie Wielkiej Brytanii dla utworzeniu państwa żydowskiego w Palestynie. Powstanie Izraela i odrodzenie języka hebrajskiego, jako języka oficjalnego, było związane w dużym stopniu z ideologią syjonizmu. Jednocześnie należy sobie zdawać sprawę, że Żydzi mieszkający w Izraelu, a jeszcze bardziej w innych państwach świata, reprezentują ogromne zróżnicowanie ideowe, polityczne, nawet rasowo-etniczne, bowiem Żydzi z Rosji lub Jemenu mają, poza religią, niewiele wspólnego z Żydami amerykańskimi lub brytyjskimi.

Syjonizm kształtował się w XIX wieku w różnych okolicznościach i częściach Europy. Punktem wyjściowym było założenie, że powrót do Palestyny można osiągnąć własnymi siłami, nie czekając na Mesjasza. Syjonizm był inspirowany narastającymi w XIX-wiecznej Europie nacjonalizmami i stanowił on pewną odpowiedź na narastające w wielu krajach nastroje antysemityczne. Postawa społeczna ludności żydowskiej mieszkającej w krajach europejskich i stopień jej asymilacji były różne. W Wielkiej Brytanii, Francji, Niemczech i Holandii ludność ta w dużej mierze identyfikowała się z narodami owych państw, natomiast w Rosji i Europie Wschodniej postępował proces segregacji i kształtowania się swoistego nacjonalizmu żydowskiego. Główną przyczyną specyficznej postawy Żydów na wschodzie Europy było ich ponad dwustuletnie odizolowanie od miejscowych społeczeństw przez ustanowienie tzw. strefy osiedlenia - obszaru, w którym mogli zamieszkiwać na terenie Rosji carskiej. W swoim zamkniętym kręgu Żydzi utrzymywali tradycyjny system wartości określony odmienną religią, literaturą, obyczajami, folklorem i kuchnią (potrawy koszerne). Modlili się w języku hebrajskim, natomiast mówili w języku jidysz. Mieli własne samorządy, własne prawo, a w szkołach studiowali święte księgi - Torę i Talmud. Żyjąc we własnym środowisku, odizolowani od reszty społeczeństwa, oceniali wydarzenia w kraju i na świecie jedynie przez pryzmat interesu grupy (mniejszości).

Z drugiej strony narody Europy Wschodniej postrzegały ich jako odrębną i obcą rasowo mniejszość, często zagrażającą interesom narodowym. Sąsiedztwo przestrzenne z nimi nie

doprowadziło do wspólnoty kulturowej (sąsiedzi, którzy są sobie obcy, wzajemnie się nie znają). Żydzi stali się grupą, którą obwiniano za wszelkie niepowodzenia społeczeństw, zarówno na szczeblu lokalnym jak i państwowym. Ta atmosfera wzajemnej nieufności stała się przyczyną rozwoju postawy antysemitycznej, która w swojej zwyrodniałej formie przyjmowała postać pogromów ludności żydowskiej i zagarniania jej mienia. Najbardziej brutalne formy antysemityzmu przyjmował w carskiej Rosji. Istnieje zatem związek między izolacją Żydów w Rosji a powstaniem zarówno antysemityzmu jak i syjonizmu, niezależnie od tego, że samo sformułowanie tych koncepcji należy bardziej przypisać określonym środowiskom Europy Zachodniej.